

YK:n lapsen oikeuksien komitean suositukset Suomelle

NUORISO-
YSTÄVÄLLINEN
VERSIO

Euroopan unionin
osarahoittama

MEIDÄN LOS

LASTENSUOJELUN
KESKUSLIITTO

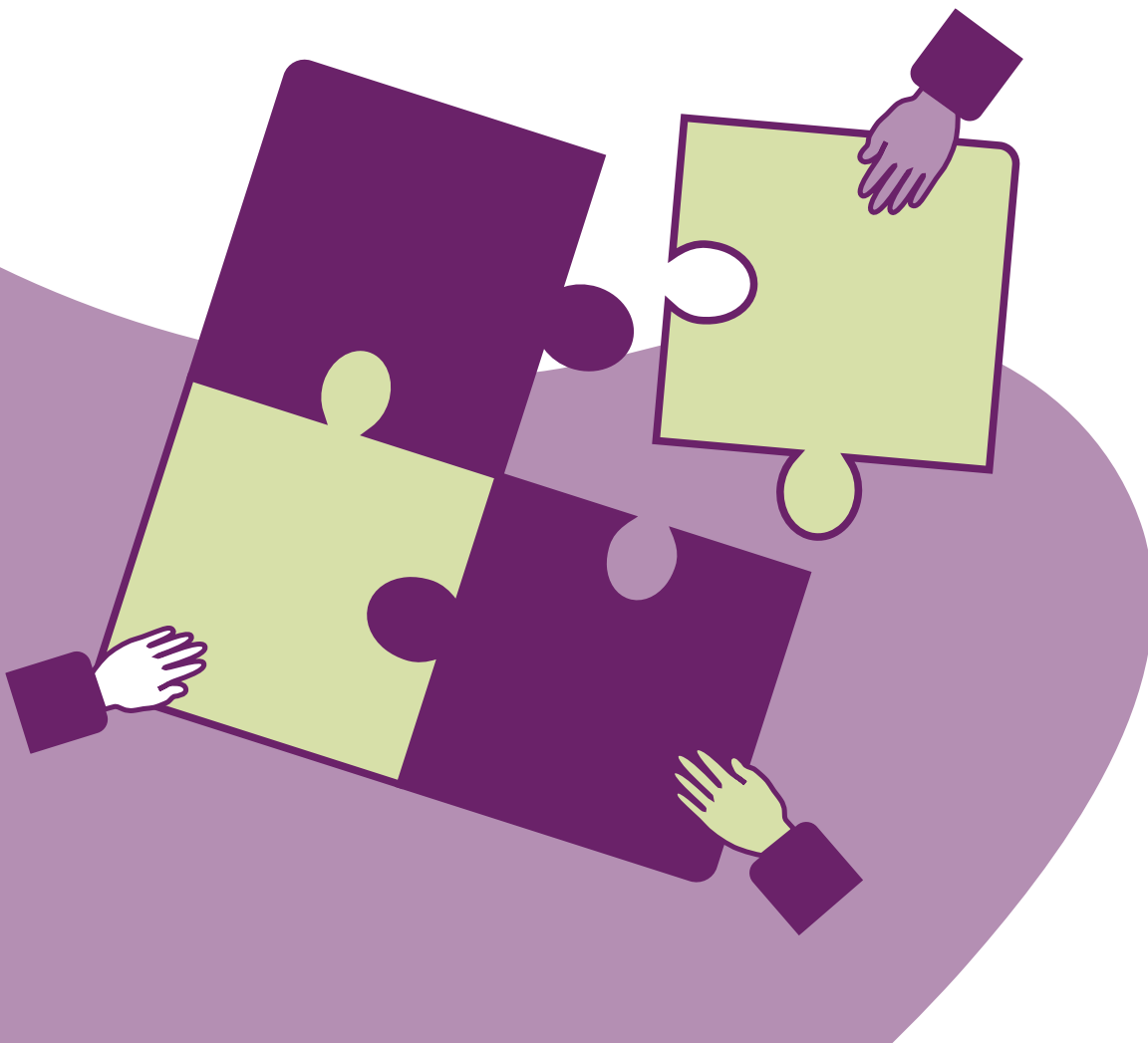
SOS
LAPSIKYLÄ

Aluksi

Tämä on nuorille tehty tiivistelmä suosituksista, jotka **YK:n lapsen oikeuksien komitea** antoi Suomen valtiolle vuonna 2023. Tiivistelmä tehtiin, koska lapsilla ja nuorilla on oikeus saada tietoa. Lapsilla ja nuorilla on myös oikeus kertoa mielipiteensä siitä, miten lapsen oikeuksia pitäisi Suomessa vahvistaa.

Tiivistelmätekstiä testattiin yläkouluikäisten nuorten ryhmille järjestetyissä työpajoissa. Sitaattien tekstit ovat pajoihin osallistuneilta nuorilta. Lastensuojelun Keskusliitto kiittää kaikkia mukana olleita!

YK:n lapsen
oikeuksien
komitea valvoo
lapsen oikeuksien
toteutumista. Se
antaa valtiolle
suosituksia siitä,
miten lasten asemaa
voidaan parantaa.
Lapsi = alle
18-vuotias.

Yleiset toimenpiteet sopimuksen toteuttamiseksi

Lainsäädäntö

- Suomen pitää huomioida lapsen oikeuksien sopimus osana lainsäädäntöään.
- Suomen pitää arvioida nykyistä paremmin, miten uusi lainsäädäntö vaikuttaa lapsiin.
- Suomen pitää vahvistaa lailla saamelaislasten kieleen ja kulttuuriin liittyviä oikeuksia.

Koordinointi

- Suomen pitää varmistaa, että **lapsistrategian** avulla lapsen oikeudet huomioidaan koko maassa ja kaikilla aloilla, esimerkiksi kouluissa ja terveydenhuollossa.

Resurssien kohdentaminen

- Suomen pitää tarkastella, miten lasten hyväksi tarkoitetut rahat käytetään ja kuinka ne vaikuttavat lasten tilanteeseen.
- Suomen pitää huomioida rahankäytössään muita heikommassa asemassa olevat lapset.
- Suomen pitää antaa myös lapsille mahdollisuus sanoa mielipiteensä siitä, miten valtio ja kunnat käyttävät rahaa.

Tiedonkeruu

- Suomen on kerättävä nykyistä paremmin tietoa lasten oikeuksien toteutumisesta.
- Suomen pitää kerätä tietoa laajasti eri lapsiryhmistä, etenkin haavoittuvassa asemassa olevista tai vähemmistöihin kuuluvista.
- Suomen on varmistettava, että ministeriöiden virkamiehet saavat kaiken mahdollisen lapsia koskevan tutkimustiedon.

Riippumaton valvonta

- Suomen pitää arvioida ja valvoa säännöllisesti, että lapsen oikeudet toteutuvat. Suomen pitää myös varata arviointiin rahaa.
- Suomen pitää varmistaa, että **lapsiasiavaltuutettu** saa toimia itsenäisesti ilman, että kukaan puuttuu hänen työhönsä.
- Suomen on tiedotettava lapsia heidän oikeudestaan tehdä kantelu, jos heidän oikeuksiaan on loukattu.
- Suomen pitää varmistaa, että lapset ja heidän huoltajansa tietävät, että heillä on oikeus tehdä valitus YK:n lapsen oikeuksien komitealle.

Lapsistrategia on poliitikkojen yhteinen näkemys siitä, miten kaikkien lasten ja nuorten hyvinvointi ja oikeudet tulisi huomioida Suomessa.

Lapsiasiavaltuutettu arvioi ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa.

Tiedottaminen, tietoisuuden lisääminen ja koulutus

- Aikuisille pitää kertoa lapsen oikeuksista ja auttaa heitä opettamaan niistä myös lapsille.

Kansainvälinen yhteistyö

- Suomen pitää huomioida lapsen oikeudet myös kehitysyhteistyössä.

Lapsen oikeudet ja yritystoiminta

- Suomen pitää säätää lakeja, jotka varmistavat, että yritykset eivät vahingoita lapsia tai muita ihmisiä Suomessa tai maailmalla.
- Suomen on valvottava yritysten toimintaa, jotta lapsen oikeuksien loukkaukset eivät jää piiloon.
- Suomen pitää vaatia, että yritykset seuraavat, miten heidän liiketoimintansa vaikuttaa lapsen oikeuksiin, ympäristöön ja terveyteen.

Kehitysyhteistyö on työtä, jota vauraat maat tekevät yhdessä kehittyvien maiden kanssa. Sen avulla edistetään mahdollisuuksia parempaan elämään esimerkiksi koulutuksen tai ilmastomuutokseen varautumisen keinoin.

Kyllä, koska maailmassa on lapsia, jotka tosi nuorena esim. 5-vuotiaana työskentelevät yrityksissä."

Yleiset periaatteet

Aina kaikkien lasten oikeudet eivät toteudu yhtä hyvin. Lapsen oikeuksien komitea kiinnittää erityistä huomiota esimerkiksi vähemmistöihin kuuluvien sekä haavoittuvassa tai muita heikommassa asemassa olevien lasten tilanteeseen. Tarkoitus on varmistaa, että kaikkien oikeudet toteutuvat yhdenvertaisesti eikä ketään syrjitä.

Haavoittuva asema tarkoittaa, että lapsen elämässä on jokin asema tai tilanne, jonka vuoksi hänellä ei ole yhdenvertaisia mahdollisuuksia muiden kanssa. Tällä ilmauksella voidaan tilanteen mukaan tarkoittaa esimerkiksi pakolais- ja turva-paikanhakijalapsia, köyhyydessä eläviä lapsia tai vammaisia lapsia.

Vähemmistöllä tarkoitetaan ryhmää, joita on yhteiskunnassa määrällisesti pienempi osa verrattuna enemmistöön. Suomessa vähemmistöihin kuuluvat esimerkiksi kieli- ja kulttuurivähemmistöihin, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin ja niin sanottuihin näkyviin vähemmistöihin (esimerkiksi ihonvärin vuoksi) kuuluvat lapset.

POHDI!
Miksi on tärkeää, että huolehdimme siitä, että jokaisella lapsella on yhtäläiset mahdollisuudet tulla kuulluksi ja kohdelluksi reilusti?

Yhdenvertaisuus

- Suomen pitää estää nykyistä paremmin syrjintää, mukaan lukien rasismia, vihapuhetta ja viharikoksia.
- Suomen pitää järjestää tiedotuskampanjoita, jotka opettavat yhdenvertaisuutta ja vähentävät vähemmistöryhmiin kohdistuvia syrjiviä asenteita.

Viime aikoina vihapuhe on lisääntynyt merkittävästi etenkin sosiaalisen median takia. Nuoren mielipiteet kärjistyvät entisestään, ja täten esimerkiksi rasismi ja naisviha lisääntyy, johon on puututtava HETI."

Lapsen etu

- Suomen pitää aina huomioida lapsen etu lapsia koskevista asioista ja päätöksistä. Tämän toteutumista tulee arvioida eri tilanteissa, esimerkiksi huoltajuus- tai sijaishuoltopäätöksissä.
- Kaikille lasten ja nuorten kanssa työskenteleville on tarjottava koulutusta siitä, miten lapsen etua toteutetaan.

Oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen

- Suomen pitää ehkäistä kaikin keinoin lasten itsemurhia.

Jokaisen elämä on arvokas."

Lapsen mielipiteiden kunnioittaminen

- Suomen pitää varmistaa, että lasten oikeus kertoa mielipiteensä itseään koskevista päätöksistä toteutuu.
- Suomen lainsäädäntöä tulee muuttaa niin, että kaikenikäisiltä lapsilta on kysyttävä mielipide silloin kun päätetään lapsen elämään vaikuttavista asioista.
- Suomen pitää taata lapsille mahdollisuus osallistua kunnan päätöksentekoon esimerkiksi **nuorisovaltuustojen** avulla.
- Suomen pitää auttaa kaikkia lapsia, myös muita heikommassa asemassa olevia, kertomaan mielipiteensä ja osallistumaan päätöksentekoon esimerkiksi koulussa.
- Suomen pitää varmistaa, että kaikki lasten kanssa työskentelevät aikuiset saavat koulutusta siitä, että lapsella on oikeus kertoa mielipiteensä.

Se ei riitä, että lapsi saa kertoa oman mielipiteensä, sen pitää tulla kuulluksi ja ymmärretyksi."

Nuorisovaltuusto on nuorten vaikuttajaryhmä, joka toimii kunnassa tai hyvinvointialueella.

Kansalaisoikeudet ja vapaudet

Kansalaisuus

- Suomen on varmistettava, että kaikki täällä syntyneet lapset saavat kansalaisuuden.

Oikeus yksityisyyteen ja mahdollisuuteen saada asianmukaista tietoa

- Suomen on suojeltava lasten oikeuksia ja turvallisuutta digitaalisissa ympäristöissä (esim. internetissä) nykyistä paremmin.
- Suomen pitää huolehtia, että lapsia suojellaan digitaalisten ympäristöjen haitalliselta sisällöltä.
- Suomen pitää parantaa lasten ja aikuisten medialukutaitoa.

Lapsiin kohdistuva väkivalta

Hyväksikäyttö ja kaltoinkohtelu

- Suomen on reagoitava nykyistä paremmin lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan takaamalla sen torjuntaan riittävästi rahaa ja ammattilaisia.
- Lapsiin kohdistuvan väkivallan torjumisessa on huomioitava eri lapsiryhmät, esimerkiksi tytöt, vammaiset lapset ja eri vähemmistöryhmiin kuuluvat lapset.
- Suomen on torjuttava verkkoväkivaltaa ja koulukiusaamista tehokkaammin ja tutkittava väkivallan juurisyitä.
- Suomen on torjuttava kaikenlaista kiusaamista ja huolehdittava, että lainsäädäntö ja erilaiset suunnitelmat auttavat tässä.
- Suomen pitää tehostaa väkivaltaa (myös seksuaalista hyväksikäyttöä) kokeneiden lasten mahdollisuutta saada lääkäripalveluja ja terapiaa.
- Suomen on tutkittava lapsiin kohdistuneet väkivaltatapaukset tehokkaasti sekä rankaistava tekijöitä ja tuettava uhreja.

Usein se minkälainen aikuinen on vaikuttaa lapseen. Jos lasta hakataan, lapsi voi hakata muita. Isoin vaikutus on usein aikuisilla."

- Suomen on puututtava nykyistä tehokkaammin lasten keskinäiseen väkivaltaan.
- Suomen tulee varmistaa, että lapsilla on luotettavia ja helppoja tapoja (kuten puhelinpalvelut) ilmoittaa kokemastaan väkivallasta ja heitä on kannustettava käyttämään niitä.
- Suomen on huolehdittava nykyistä paremmin, että kaikki saavat tietoa lapsiin kohdistuvasta väkivallasta ja hyväksikäytöstä.
- Suomen on huolehdittava, että lasten kanssa työskentelevät saavat pakollista koulutusta lapsiin kohdistuvasta väkivallasta.
- Suomen tulee varmistaa, että lapsiin kohdistuvista väkivaltarikoksista kootaan tietoa. Tietoa pitää kerätä tutkimuksen avulla myös rikosten uhreilta.

Suomen puututtava henkiseen / sanalliseen väkivaltaan – henkisen väkivallan seuraukset on elämään vaikuttavia mm. syrjäytyminen.”

Haitalliset käytännöt

- **Intersukupuolisten** lasten tarpeettomia lääkehoitoja ja leikkauksia pitää lykätä niin pitkälle, että lapsi voi itse kertoa mielipiteensä asiasta. Lasten ja perheiden on saatava riittävästi apua ja tukea.
- Suomen pitää tarjota hyvitystä intersukupuolisille lapsille, mikäli heitä on lääkitty tai leikattu tarpeettomasti.
- Suomen on torjuttava naisten sukuelinten silpomista ja varattava riittävästi rahaa ammattilaisten kouluttamiseen, tietoisuuden lisäämiseen ja uhrien tukemiseen.

Intersukupuolisuus liittyy kehon sukupuolipiirteiden luonnolliseen vaihteluun. Intersukupuolisen lapsen keho ei täysin vastaa tyyppillisiä määritelmiä tytön tai pojan kehosta.

Perheympäristö ja sijaishuolto

Perheympäristö

- Sosiaalipalvelujen tarjontaa tulee parantaa koko maassa.
- Suomen on tarjottava parempaa tukea eroaville vanhemmille ja heidän lapsilleen.
- Suomen on tuettava yhteisvanhemmuutta erotilanteissa ja edistettävä vanhemman ja lapsen yhteydenpitoa.
- Suomen pitää auttaa päihdeongelmaisia vanhempia ja tarjota heille tukipalveluita.

”Oma isä ei saanut apua päihde/huumeongelmiin, jonka takia näin häntä todella harvoin, kun olin 0–5 v.”

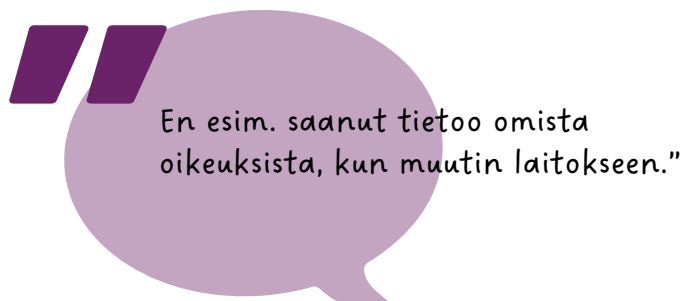
Perheestään erossa olevat lapset

- Suomen tulee varmistaa, ettei lapsia sijoiteta kodin ulkopuolelle, ellei ole pakko.
- Suomen on taattava riittävä rahoitus **sijaishuoltoon** ja lastensuojelulain täytäntöönpanoon ja varmistettava, että ammattilaisia on tarpeeksi.

”Joskus, kun ei oo tarpeeksi ohjaajia töissä, niin en oo välttii saanut tarvittavaa lääkettä.”

Sijaishuollossa lapsen asuminen järjestetään kodin ulkopuolella, kun kotona ei voida taata lapsen turvallisuutta tai hyvinvointia. Se voi tapahtua esimerkiksi perhehoidossa tai lastensuojelulaitoksessa.

- Suomen on valvottava sijaishuollon laatua ja olosuhteita.
- Sijaishuollossa asuvien lasten on saatava tietoa oikeuksistaan ja mahdollisuus kertoa mielipiteensä sijoittamista koskevassa päätöksenteossa.

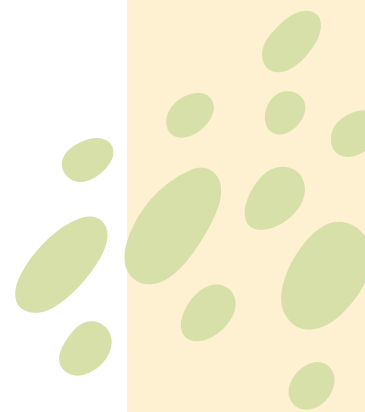
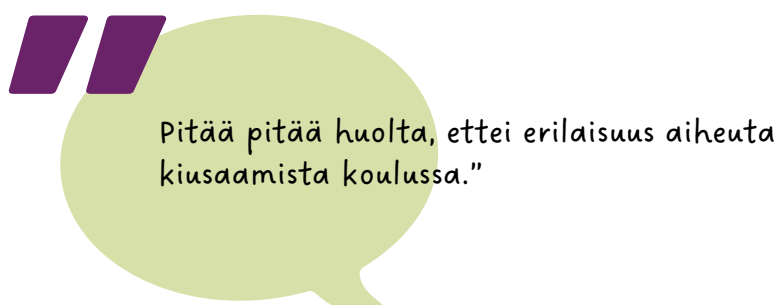
- Sijoitetuille lapsille on tarjottava lapsiystävällisiä keinoja ilmoittaa väkivallasta ja hyväksikäytöstä ja heille on tarjottava tietoa oikeuksistaan.
- Kun sijaishuolto päättyy, lapsille tulee suunnitella henkilökohtainen tukipolku.

Vankien lapset

- Kuntien on huolehdittava, että lapsien ja vanhempien yhteydenpito säilyy, vaikka vanhempi olisi vankilassa.

Vammaiset lapset

- Suomen pitää varmistaa, että vammaiset lapset pääsevät yleisopetukseen ja siihen varataan riittävästi rahaa. Opetussuunnitelmia ja opetusta on muokattava niin, että he saavat yksilöllistä tukea.
- Suomen pitää estää kehitysvammaisten lasten pitkäaikaista laitossijoittamista ja tarjota ensisijaisesti perhehoitoa ja muita palveluita.
- Suomen pitää varmistaa, että vammaisia lapsia kuullaan heitä koskevassa päätöksenteossa ja tarjota tietoa sekä tukea kommunikointiin.
- Suomen pitää tukea nykyistä paremmin vammaisten lasten yksilöllistä kehitystä ja osallisuutta yhteiskunnassa.

Perusterveydenhuolto ja sosiaalihuolto

Terveys ja terveyspalvelut

- Suomen on varmistettava, että kaikki lapset ja nuoret koko maassa saavat laadukkaita terveyspalveluita.
- Suomen on tarjottava sosiaali- ja terveyspalvelut myös paperittomille lapsille ja odottaville äideille.
- Suomen on tiedotettava perheitä imettämisen tärkeydestä.
- Suomen on varmistettava, että lasten itsemääräämisoikeus ja oikeus osallistua huomioidaan sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Mielenterveys

- Suomen pitää parantaa mielenterveyspalveluita ja päihdehuoltoa ja antaa riittävästi rahaa niiden toteutukseen. Suomen pitää myös uudistaa lastensuojelulaki.
- Suomen tulee parantaa lasten mielenterveyspalveluita varmistamalla niiden saatavuus ja riittävä määrä ammattilaisia sekä huomioimalla eri lapsiryhmien tarpeet.

Päihteiden hankkiminen alaikäisenä on nykyään liian helppoa. Päihteidenkäyttö nuorena voi traumatisoida ja pelottaa myös päihtyneen nuoren ympärillä olevia.”

- Suomen tulee puuttua lasten itsemurhiin ja mielenterveysongelmiin sekä kuulla lapsia, kun palveluja kehitetään.
- Suomen on huolehdittava, että lapsille ei määrätä lääkkeitä turhaan, ja että vanhemmat ja lapset saavat tietoa lääkkeiden sivuvaikutuksista ja muista hoitovaihtoehdoista.
- Suomen on tarjottava tukea mielenterveyden haasteiden kanssa kamppailevien lasten huoltajille.

Nuorten terveys

- Suomen on edistettävä nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja parannettava terveydenhuollon ammattilaisten ymmärrystä sateenkaarilasten, erityisesti transnuorten hyvinvoinnista.
- Suomen on varmistettava, että lapsille tarjotaan ikätasoista seksuaali- ja lisääntymisterveyskasvatusta.
- Suomen on pyrittävä nykyistä paremmin ehkäisemään nuorten päihteidenkäyttöä sekä ohjattava hoitoon ne, jotka tarvitsevat apua.
- Suomen pitää auttaa peliriippuvuudesta kärsiviä lapsia.
- Suomen täytyy edistää nuorten terveellisiä elintapoja ja ehkäistä syömishäiriöitä.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset lapsen oikeuksiin

- Suomen on tehtävä lupaamansa ilmastotoimenpiteet ja huomioitava tässä lapsen oikeudet.
- Suomen on varmistettava, että ilmastonmuutosta ratkaistaessa arvioidaan sen vaikutuksia lapsiin, myös saamelaislapsiin ja heidän oikeuksiinsa.
- Suomen pitää lainsäädännön avulla varmistaa, että yritysten toiminnan ympäristövaikutukset eivät ulkomaillaakaan vaaranna lapsen oikeuksia.

Elintaso

- Suomen pitää välttää sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin.

Älkää leikatko <3."

- Suomen on taattava riittävä elintaso kaikille lapsille esimerkiksi lisäämällä sosiaaliturvaetuuksia muita heikommassa asemassa oleville lapsille.
- Suomen tulee ehkäistä asunnottomuutta ja tarjota kiireesti asuntoa sitä tarvitseville perheille.
- Suomen on tilastoitava tietoa kodittomista lapsista ja järjestettävä heille apua.

Koulutus, vapaa-aika, kulttuuritoiminta

Koulutus

- Muita heikommassa asemassa oleville lapsiryhmille on taattava tasavertaiset koulutusmahdollisuudet. Tähän on varattava riittävästi rahaa. Maahanmuuttajalasten valmentavan opetuksen on oltava laadukasta.

Peruskouluilla pitäisi olla enemmän rahaa, koska ei ole varaa kirjoihin tai oppimateriaaleihin.”

- Suomen pitää luoda toimintasuunnitelma, jonka avulla puututaan lasten koulunkäynnin keskeytymiseen ja poissaoloihin.
- Suomen kouluissa ei saa syrjiä ketään ja opetuksessa tulee huomioida eri kielet ja kulttuurit (esimerkiksi romanit ja saamelaiset).
- Suomen pitää varmistaa, että kouluissa ennaltaehkäistään ja puututaan nykyistä paremmin väkivaltaan ja kiusaamiseen sekä tiedotetaan niiden haittavaikutuksista.

Kiusaamiseen ei puututa tarpeeksi ajoissa eikä myöskään tarpeeksi.”

- Suomen pitää tarjota lapsille ja nuorille mahdollisuuksia osallistua keskusteluun koulutusta koskevista poliittisista päätöksistä
- Suomen tulee lisätä ihmisoikeuskasvatusta sekä lapsen oikeuksien ja yhdenvertaisuuden opetusta. Opettajien pitää saada tähän liittyvää koulutusta.

Lepo, vapaa-aika, virkistys, kulttuuri ja taiteet

- Suomen pitää huolehtia, että vapaa-ajan palveluja (kuten urheilu- ja kulttuuritoimintaa) on saatavilla kaikille lapsille, myös esimerkiksi vammaisille lapsille ja maaseudun lapsille.
- Kunnissa on oltava tarjolla lapsille maksuttomia ja edullisia tapoja viettää vapaa-aikaa.
- Suomen tulee parantaa toimia, joilla estetään urheilussa tapahtuvaa hyväksikäyttöä ja ahdistelua. Ilmoitetut tapaukset on tutkittava tehokkaasti.
- Suomen pitää huolehtia, että lapset saavat osallistua keskusteluun vapaa-aikaa ja kulttuuria koskevista poliittisista päätöksistä.

"Itse yritin aloittaa uutta harrastusta 14-vuotiaana, mutta kaikki alkeisryhmät olivat pienemmille, joten kaikki pitäisi aloittaa heti 7-vuotiaana."

Erityiset suojelutoimenpiteet

Turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalapset, mukaan lukien ilman huoltajaa maahan saapuneet lapset

- Suomen pitää varmistaa, että lapsia kohdellaan turvapaikkaa ja maahanmuuttoa koskeissa päätöksissä yksilöinä ja että ratkaisut tehdään lapsen edun mukaisesti.
- Suomen pitää käsitellä turvapaikkahakemukset nykyistä nopeammin. Lasten on saatava terveydenhoitoa ja päästävä kouluun.
- Suomen on parannettava ilman huoltajaansa Suomeen tulleiden lasten asemaa esimerkiksi helpottamalla perheen yhdistämistä.
- Ilman huoltajaa maahan saapuneille lapsille on määrättävä kiireesti oma edustaja.
- Suomen pitää lopettaa turvapaikanhakijalapsien säilöönotto.

Turvapaikkaa hakeva lapsi haluaa juurikin turvaa."

Rikoksia tehneiden lasten suojele

- Suomen on tehtävä suunnitelma, jonka avulla vähennetään lasten tekemiä rikoksia.
- Suomen on lyhennettävä lapsia koskevien oikeudenkäyntien kesto.
- Suomen on varmistettava, ettei lapsia vangita yksin selliin tutkintavankeuden aikana.
- Suomen tulee edistää sellaisia ratkaisuja, joissa rikoksista syytetyille lapsille tarjotaan vaihtoehtoisia järjestelyjä oikeudenkäynneille ja vankeusrangaistuksille.
- Vangittua lasta ei saa laittaa samaan tilaan aikuisten kanssa. Lapsen tilannetta pitää arvioida säännöllisesti.
- Suomen on varmistettava, että vangitut lapset saavat laadukasta opetusta ja muita palveluja.

Teksti: Margariitta Kariola ja Jemina Fallenius
Graafinen suunnittelu: Oona Niskanen
© Lastensuojelun Keskusliitto

YK:n lapsen oikeuksien komitean päätelmät ja suositukset Suomelle löytyvät lapsiasiavaltuutetun verkkosivuilta (<https://lapsiasia.fi/sopimuksen-valvonta>).

Julkaisu on laadittu Euroopan unionin rahoittamassa ja Lastensuojelun Keskusliiton koordinoimassa Meidän LOS -hankkeessa (2025–2026).

Esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat ainoastaan tämän tekstin laatijoiden näkemyksiä eivätkä välttämättä vastaa Euroopan unionin kantaa. Euroopan unioni ja avustuksen myöntävä viranomainen eivät ole vastuussa niistä.

Euroopan unionin
osarahoittama

MEIDÄN LOS

LASTENSUOJELUN
KESKUSLIITTO

SOS
LAPSIKYLÄ